

Apie seriją „Lietuvos valsčiai“

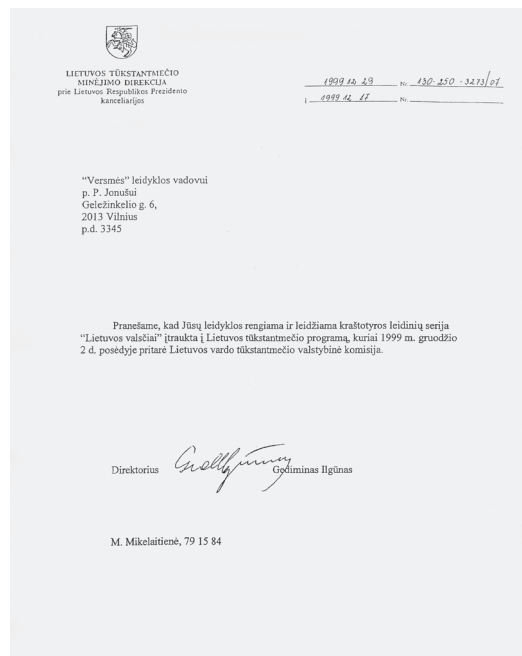
Vienos knygų serijos „Versmės“ leidykla nuo veiklos pradžios 1994-aisiais rengia ir leidžia lokaliųjų monografijų seriją „Lietuvos valsčiai“, skiriamą Lietuvos tūkstantmečiui, minėtam 2009-aisiais, Lietuvos valstybės susikūrimo 750 metų jubiliejui 2003, o pradėdant 2009 metais išleisdomis knygomis, nuo 15-osios – „Gelvonų“ monografijos, – ir Lietuvos valstybės atkūrimo 100-mečiui, kurią minėsime 2018-aisiais. Kartu monografijos dedikuojamos ir kitoms reikšmingoms valstybės, jos miestų ir miestelių bei kitų šaliai svarbių įvykių sukaktims.

Serijos pavadinimas pasirinktas neatsitiktinai: XIX a. viduryje susiformavę valsčiai iki jų panaikinimo 1950 m. buvo mažiausi ir palyginti stabilūs administraciniai-teritoriniai vienetai, jungę tapačios etninės kultūros žmones, valsčių ribos paprastai atitiko ir parapijų bendruomenių ar šnektų ribas.

Remdamiesi žmonių atsiminimais, archyvų duomenimis, mokslo studijomis, kitais rašytiniais šaltiniais bei medžiaga, kiekvieną serijos knygą rašo dideli – iki 120 autorių kolektyvai: žinomi Lietuvos istorikai, archeologai, etnologai, tautosakininkai, kalbininkai, sociologai, gamtininkai, kraštotyrininkai, kraštiečiai ir kiti autoriai. Iš viso serijai jau yra rašę per 1 700 autorių, iš kurių daugiau kaip 300 turi mokslo vardus (žr. www.versme.lt).

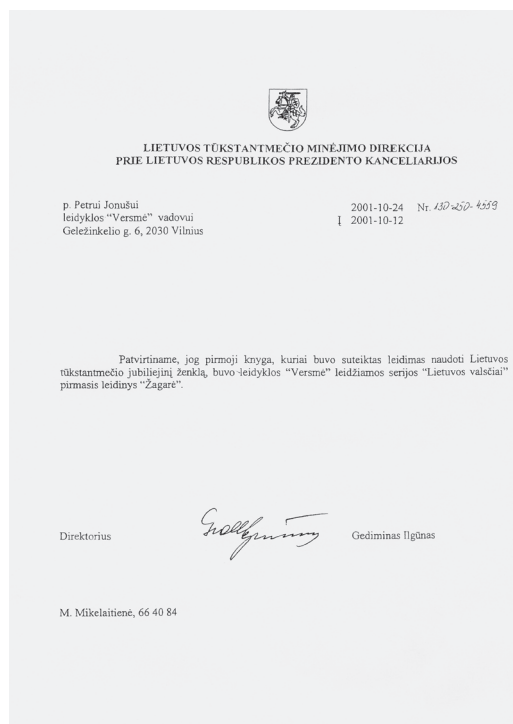
„Lietuvos valsčių“ serija – tai daugiatomis vienodos struktūros leidinys apie Lietuvos miestus ir miestelius, kaimus ir vienkiemius, apie jų ir jų apylinkių kraštovaizdžio raidą bei istoriją nuo seniausių priešistorinių laikų iki mūsų dienų, kovas už Nepriklausomybę, apie tradicinę kultūrą, verslus, kalendorinius ir šeimos papročius, papročių teisę, liaudies išmintį, bažnyčias, išymius žmones, tarmių ir vietos šnektų ypatumus, tautosaką, tautines mažumas, jų papročius ir kt.

„Vepriai“ – 19-oji „Lietuvos valsčių“ serijos monografija, dedikuojama Veprių pirmojo paminėjimo 1384-aisiais 625 metų sukakčiai (2009; 1 320 p., 2010). Anksčiau išleistos: „Žagarė“ (1-oji serijos monografija; dedikuota Žagarės 800 metų jubiliejui, 912 p., 1998), „Obeliai. Kriaunos“ (2-oji; Obelių 480 m. sukakčiai, 864 p., 1998; 2-oji laida – Obelių ir Kriaunų 500 m. jubiliejui, 1 224 p., 2009), „Plateliai“ (3-ioji; Platelių 550 m. jubiliejui, 800 p., 1999), „Žiobiškis“ (4-oji; Žiobiškio parapijos 200 m. jubiliejui, 1 024 p., 2000), „Širvintos“ (5-oji; Širvintų 525 m. sukakčiai, 776 p., 2000),

*„Lietuvos valsčių“ serija įtraukta
į Lietuvos tūkstantmečio programą, kuriai
1999 m. gruodžio 2 d. pritarė Lietuvos
vardo tūkstantmečio valstybinė komisija*

„Lygumai. Stačiūnai“ (6-oji; Stačiūnų parapijos 90-mečiui, 896 p., 2001), „Veliuona“ (7-oji; Magdeburgo teisių suteikimo Veliuonai 500 m. jubiliejui, 1 176 p., 2001), „Raguva“ (8-oji; Raguvos 500 m. jubiliejui, 1 128 p., 2001), „Seredžius“ (9-oji; Seredžiaus 710 m. sukakčiai, 1 238 p., 2003), „Kvėdarna“ (10-oji; Kvėdarnos 675 m. sukakčiai, 1 160 p., 2004), „Papilė“ (11-oji; Papilės 665 m. sukakčiai, I dalis – 1 082 p., 2004, II, III dalys – 752 p., 2006), „Tauragnai“ (12-oji; Tauragnų 750 m. jubiliejui, 1 364 p., 2005), „Musninkai. Kernavė. Čiobiškis“ (13-oji; Musninkų 445 m., Kernavės 725 m., Čiobiškio 475 m. sukaktims, 1 304 p., 2005), „Laukuva“ (14-oji; Laukuvos 750 m. jubiliejui, I dalis – 924 p., 2005, II dalis – 950 p., 2008), „Gelvonai“ (15-oji; Gelvonų 625 m. sukakčiai, 1 384 p., 2009), „Baisogala“ (16-oji; Baisogalos 470 m. sukakčiai, 1 056 p., 2009), „Gruzdžiai“ (17-oji; Gruzdžių 375-ųjų metų sukakčiai, I dalis – 1 000 p., 2009, II dalis – 1 304 p., 2010), „Endriejavas“ (18-oji, Endriejavo 230 m. sukakčiai, 1 412 p., 2010). Bendra visų išleistų 19 monografijų (22 tomų) apim-

1998 m. pasirodžiusi
1-oji „Lietuvos valsčių“
serijos monografija „Žagarė“
kartu yra ir 1-oji knyga
Lietuvoje, išleista su
Lietuvos tūkstantmečio
sukakties minėjimo
jubiliejiniais ženklais

Prasmingiausių žagariečių
dovaną – monografiją
„Žagarė“ – garbingiausiam
Žagarės 800 metų jubiliejaus
iškilnių sveičiui Lietuvos
Respublikos Prezidentui
Valdui Adamkui įteikia
viena knygos sudarytojų ir
autorijų žagarietė mokytoja
Romualda Vaitkienė.
Žagarė. 1998 m. birželio
27 d. Džojos Gundos
Barysaitės nuotr.

Atidariusi 11-ąją Vilniaus knygų mugę, Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė, aplankė ir „Vermės“ leidyklos „Lietuvos valsčių“ serijos bei jos 400 tomų Baltosios serijos stendą. Jos Ekselencijai leidyklos vadovas Petras Jonušas (stovi greta) padovanojo dvi „Lietuvos valsčių“ serijos monografijas, susijusias su Valstybės vadovės šeimos istorija. Prezidentės tėvelis Polikarpas kilęs iš Šeduvos, todėl padovanojome gretimo Šeduvai „Baisogalos“ valsčiaus monografiją bei „Nemunėlio Radviliškio“ dar neparašytą baltąją knygą, nes iš šio valsčiaus Latvelių kaimo kilusi Prezidentės mama Vitalija (Korsakaitė). 2010 m. vasario 18 d. Lietuvos mokslų akademijos fotografės V. Valuckienės nuotr.

Knygų mugėje prie 400 tomų „Lietuvos valsčių“ Baltosios serijos stendo Premjerui Andriui Kubiliui (centre su „Baisogalos“ vyr. redaktoriumi dr. Jonu Linkevičiumi ir leidyklos vadovu P. Jonušu) padovanojome monografiją „Baisogala“ bei dar neparašytą Baltosios serijos „Panemunio“ monografiją. Aukštadvarys, Panemunio valsčiui priklausęs kaimas – A. Kubiliaus tėvelio profesoriaus Vytauto Kubiliaus, daug prisidėjęs ir prie „Lietuvos valsčių“ serijos, gimtinė ir vieta, kur prabėgo daug Premjero vaikystės vasarų. 2010 m. vasario 20 d. J. Kliučiaus nuotr.

tis, kartu su serijoje nenumeruota, dar plonais viršeliais išleista išangine knyga „Sintautai. Žvirgždaičiai“ (430 p., 1996), yra 25 480 puslapių.

Prasminga Lietuvos pirmojo rašytinio paminėjimo istorijos šaltiniuose Tūkstantmetį sieti su kiek kuklesniais jos miestų ir miestelių jubiliejais ir šias tradiciškai irgi su jų pirmuoju rašytiniu paminėjimu siejamas sukaktis įprasminti taip pat rašytiniu žodžiu – knyga.

Lietuvoje būta daugiau kaip 400 valsčių, kurių vietoje įkurtų dabartinių seniūnijų yra apie tris šimtus.

Vildamiesi, kad užteks jėgų nors apie dalį jų išleisti knygas, maloniai kviečiame kultūros ir kitas įstaigas, rajonų savivaldybes, seniūnijas, aktyvius kraštiečius, kraštotyrininkus, valstybininkus, kultūrininkus, rėmėjus, visus rašančiuosius neatidėliojant telktis į Lietuvos istorijos ir tradicinės kultūros šimtatomės „Lietuvos valsčių“ serijos kūrėjų – autorių, rengėjų, leidėjų ir rėmėjų – būrį. Laukia ne viena dešimtmetį truksiantis didelis prasmingas darbas.

Abi Prezidentei knygų mugėje padovanotos monografijos buvo paženklintos specialiai šiai progai sukurtu vardiniu spaudu